

1996 januárjában az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága felkérte a Korrupcióval foglalkozó Multidiszciplináris Csoportot (GMC) a köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódex minta kidolgozására, összhangban a korrupció-ellenes akcióprogramban foglaltakkal.

A GMC, illetve különösen a Közigazgatási és Alkotmányjogi Munkacsoportjának (GMCA) munkálatait követően az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2000. május 11-én elfogadta a Rec(2000)10 számú Ajánlását a köztisztviselők etikai kódexéről, amely mellékletként egy köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódex mintát is tartalmaz, és engedélyezte az indokolás közzétételét is.

A Miniszteri Bizottság az Ajánlásban felkéri a tagállamokat, hogy belső jogszabályaikkal és a közigazgatásra vonatkozó elveikkel összhangban fogadjanak el köztisztviselőkre vonatkozó nemzeti etikai kódexet, felhasználva a mellékletben található etikai kódex mintát. A kódex minta egyrészről egy nyilvános dokumentum, másrészről üzenet a köztisztviselők számára, amelynek hármas célja van: a közigazgatásra irányadó sajátos szabályok meghatározása, valamennyi köztisztviselőre vonatkozó követendő erkölcsi szabályok felállítása, valamint a nyilvánosság tájékoztatása a köztisztviselőktől elvárható magatartásról.

Hungarian version

A KÖZTISZTVISELŐK ETIKAI KÓDEXE

Az Európa Tanács
Miniszteri Bizottsága által
2000. május 11-én elfogadott
Rec(2000)10 számú
Ajánlás és indokolása

Angol nyelvű kiadás:
Codes of conduct for public officials (Recommendation
Rec(2000)10 and explanatory memorandum)
ISBN 92-871-4356-0
(Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2001)

Francia nyelvű kiadás:
Codes de conduite pour les agents publics (Recommandation
Rec(2000)10 et exposé des motifs)
ISBN 92-871-4355-2
(Editions du Conseil de l'Europe, Strasbourg, 2001)

Eredeti szöveg: Európa Tanács, Strasbourg
A magyar nyelvű fordítás az Európa Tanács, Strasbourg
hozzájárulásával készült, a fordításért a fordító
kizárólagos felelősséget vállal.
Fordította: dr. Keszthelyi Zita

© Magyar nyelvű kiadás: Európa Tanács, Strasbourg
és Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ, Budapest
© Angol és francia nyelvű kiadás: Európa Tanács, Strasbourg

ISBN 963 9341 02 9

Kiadja:
Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ
1055 Budapest, Kossuth tér 1-3.
E-mail: idcbud@mail.matav.hu
Felelős kiadó: Pappné Farkas Klára igazgató
Nyomdai előállítás: Printorg Kiadó és Nyomda
Példányszám: 3000

1. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 2000. május 11-én elfogadott, a köztisztviselők etikai kódexéről szóló Rec(2000)10 számú Ajánlás a korrupcióval foglalkozó Multidisziplináris Csoport (GMC) közreműködésével készült.
2. A jelen kiadvány tartalmazza a Rec(2000)10 számú Ajánlás szövegét, valamint annak indokolását.

A tagállamok Miniszteri Bizottságának a köztisztviselők etikai kódexéről szóló

Rec(2000)10 számú Ajánlása

(elfogadva a Miniszteri Bizottság 2000. május 11-i, 106. ülésén)

A Miniszteri Bizottság, az Európa Tanács Alapszabályának 15. Cikke b) pontja alapján,

figyelembe véve az Európa Tanács célját a tagállamok közötti nagyobb egység megteremtésére;

figyelemmel a köztisztviselők demokratikus társadalmakban betöltött alapvető szerepére, valamint arra, hogy megfelelő személyi feltételekkel kell rendelkezniük a rájuk háruló feladatok szakszerű ellátásához;

figyelemmel arra, hogy a köztisztviselők a közigazgatás kulcsszereplői, akiknek különleges feladataik és kötelezettségeik vannak, továbbá akiknek megfelelő szakképzettséggel, valamint kellő jogi és anyagi háttérrel kell rendelkezniük a feladataik megfelelő ellátásához;

meggyőződve arról, hogy a korrupció komoly fenyegetést jelent a jogállamra, a demokráciára, az emberi jogokra, a méltányosságra és a szociális jogokra; továbbá arról, hogy a korrupció gátolja a gazdasági fejlődést, veszélyezteti a demokratikus intézmények stabilitását és a társadalom erkölcsi alapjait;

figyelembe véve az Európai Igazságügyi Miniszterek 19. és 21. Konferenciáján elfogadott Ajánlásokat (1994. La Valetta, 1997. Prága);

figyelemmel a Miniszteri Bizottság 1996-ban elfogadott korrupció elleni Akciótervére;

figyelembe véve az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R(81)19 számú Ajánlását a közigazgatási szervek által kezelt adatokhoz való hozzáférésről;

figyelemmel az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a köztisztviselők jogállása Európában tárgyú Rec(2000)6 számú Ajánlására;

összhangban az Európa Tanács állam- és kormányfőinek 1997. október 10-11. között Strasbourgban megtartott második csúcstalálkozóján elfogadott Záródokumentumával és Akciótervével;

emlékeztetve az Európa Tanács tagállamain kívüli államok együttműködésének fontosságára az Európa Tanács korrupció-ellenes tevékenységében, és megköszönve hasznos közreműködésüket a korrupció-ellenes akcióterv létrehozása során;

figyelembe véve a (97)24 számú Határozatot, amely a korrupció elleni harc husz irányelvét tartalmazza;

figyelemmel a (98)7 és (99)5 számú Határozatokra, összhangban az államok korrupció-ellenes GRECO Csoportját létrehozó Egyezmény rendelkezéseivel, amelynek célja a tagok korrupció-ellenes tevékenységének javítása, és kifejezésre juttatva elkötelezettségüket e területen;

meggyőződve arról, hogy közvélemény érzékenyebbé tétele és az erkölcsi értékek fejlesztése fontos eszköze a korrupció megelőzésének;

ajánlja a tagállamok kormányai számára – a belső jogszabályaikkal és a közigazgatásra vonatkozó egyéb elvekkel összhangban – a köztisztviselőkre vonatkozó nemzeti etikai kódexek létrehozását, felhasználva a jelen Ajánlás mellékletében található köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódex mintát; és

felhívja az államok korrupció-ellenes GRECO Csoportját a jelen ajánlás végrehajtásának a figyelemmel kísérésére.

Melléklet a Rec(2000)10 számú Ajánláshoz

Minta a köztisztviselők etikai kódexére

Értelmező rendelkezések és a hatály

1. Cikk

1. A jelen kódex valamennyi köztisztviselőre vonatkozik.
2. A jelen kódex alkalmazásában „köztisztviselő” minden közigazgatási szervnél alkalmazásban lévő személy.
3. A jelen kódex rendelkezései kiterjedhetnek a közfeladatot ellátó nem közhatalmi szervezetek dolgozóira.
4. A jelen kódex rendelkezései nem vonatkoznak a választott képviselőkre, a kormány tagjaira és az igazságügyi szervek dolgozóira.

2. Cikk

- 1 A jelen kódex hatálybalépésével egyidejűleg a közigazgatási szerv köteles tájékoztatni a köztisztviselőket annak rendelkezéseiről.
2. A jelen kódex rendelkezéseinek a köztisztviselő általi megismerésétől kezdve az a köztisztviselők munkafeltételeinek a részét képezi.
3. Mindegyik köztisztviselő köteles megtenni minden szükséges intézkedést a jelen kódex rendelkezéseinek a tiszteletben tartása érdekében.

3. Cikk

A kódex célja

A jelen kódex célja a köztisztviselőkre irányadó erkölcsi és magatartási szabályok meghatározása, valamint a köztisztviselők számára a rendelkezései tiszteletben tartásához való segítségnyújtás, valamint az állampolgárok tájékoztatása a köztisztviselői karral szembeni elvárásokról.

4. Cikk

1. A köztisztviselő feladatait a jogszabályok, a törvényes utasítások és a tisztségére vonatkozó erkölcsi szabályok tiszteletben tartása mellett végzi.
2. A köztisztviselő politikailag semleges módon látja el feladatát, és nem helyezkedhet szembe a közigazgatási szervek célkitűzéseivel, döntéseivel, illetve törvényes utasításaival.

5. Cikk

1. A köztisztviselő hűen szolgálja a törvényes módon létrehozott nemzeti, helyi, és regionális hatóságokat.
2. A köztisztviselő tisztességes, részrehajlás nélküli és hatékony. Feladatait a legjobb képességei szerint látja el a hatáskörének megfelelően szem előtt tartva a méltányosságot és a megértést, figyelembe véve a közérdeket és az ügy összes körülményeit.
3. A köztisztviselő az állampolgárokkal való kapcsolatait során udvarias, csakúgy mint feletteseivel, kollégáival és beosztottaival szemben.

6. Cikk

A köztisztviselő feladatait ellátása során előítéletek nélkül jár el minden személlyel, személyek csoportjával szemben, továbbá figyelembe veszi mások jogait, kötelezettségeit és törvényes érdekeit.

7. Cikk

A köztisztviselő döntéshozatali eljárása során a jogszabályok tiszteletben tartásával jár el, döntési jogát részrehajlás nélkül gyakorolja, figyelembe véve az ügy összes körülményeit.

8. Cikk

1. A köztisztviselő köteles megakadályozni, hogy személyes érdekei összeütközésbe kerüljenek közhivatali feladataival. Köteles minden ilyen érdemi, valószínűsíthető, illetve lehetséges összeütközést kiküszöbölni.
2. A köztisztviselő nem használhatja fel a hivatali helyzetéből adódó előnyöket személyes érdekei céljából.

9. Cikk

A köztisztviselő köteles olyan magatartást tanúsítani, hogy megőrizze és megerősítse az állampolgároknak a közigazgatási szervek tisztességében, semlegességében és hatékonyságában vetett bizalmát.

10. Cikk

A köztisztviselő a közvetlen felettesének tartozik felelősséggel, kivéve ha jogszabály ettől eltérően rendelkezik.

11. Cikk

Figyelembe véve a közérdekű adatokhoz való hozzáférésre vonatkozó jogot, a köztisztviselő köteles a feladatait ellátása során, illetve azal összefüggésben tudomására jutott adatokat, dokumentumokat megfelelő módon – a szükséges titokvédelmi szabályokkal összhangban – kezelni.

12. Cikk

Bejelentési kötelezettség

1. A köztisztviselő, akit olyan jogellenes, illetve szabályellenes, valamint tisztességtelen eljárásra kérnek, amely hivatali visszaéléshez vezethet, illetve a jelen kódexben foglaltakkal egyébként ellentétes, azt a jogszabályokkal összhangban köteles bejelenteni.
2. A köztisztviselő – a jogszabályokkal összhangban – köteles az illetékes közigazgatási szervet tájékoztatni, amennyiben tudomására jutott, hogy más köztisztviselő a jelen kódexet megsértette.

3. Az a köztisztviselő, aki a jogszabályoknak megfelelően a fentiekben meghatározott esetet jelentette, és a megítélése szerint kielégítő választ nem kapott, írásban tájékoztathatja a közigazgatási szerv illetékes vezetőjét.

4. Amennyiben az ügyet az érintett tisztviselő számára kielégítő módon, a közigazgatásra irányadó eljárás és jogorvoslati eljárás keretében nem lehet rendezni, a köztisztviselő köteles a kapott jogszerű utasításokat végrehajtani.

5. A köztisztviselő köteles az illetékes hatóságot tájékoztatni minden olyan közigazgatást érintő jogellenes cselekményre, illetve bűncselekményre vonatkozó bizonyítékról, tényről, gyanúról, amely a tudomására jutott.

6. A közigazgatás köteles ügyelni arra, hogy azon köztisztviselőt, aki alapos gyanú alapján és jóhiszeműen a fent meghatározott esetben eleget tett jelentéstételi kötelezettségének, semmilyen hátrány ne érje.

13. Cikk

Az elfogultság

1. Az elfogultság olyan helyzet, amikor a köztisztviselőt személyes érdekei befolyásolják, illetve valószínűsíthetően befolyásolják hivatali feladatainak a részrehajlás nélküli és objektív módon való ellátásában.

2. A köztisztviselő személyes érdeke alatt értendő minden a számára vagy a családjára, a szüleire, a barátaira és a hozzá közel álló személyekre, illetve a vele üzleti vagy politikai kapcsolatban álló személyekre, szervezetekre vonatkozó előny. Személyes érdek továbbá minden, a köztisztviselőt terhelő pénzügyi és magánjogi kötelezettség is.

3. Amennyiben egyedül a köztisztviselő rendelkezik ismerettel arról, hogy ilyen helyzet állt elő, köteles személyesen:

- ügyelni minden tényleges vagy lehetséges elfogultsági okra;
- intézkedéseket tenni az elfogultság megakadályozása érdekében;
- haladéktalanul tájékoztatni a közvetlen felettesét minden elfogultsági okról;

- alávetni magát minden olyan döntésnek, amely az elfogultság feloldására vonatkozik, vagy lemondani arról az előnyről, amelyből az elfogultság származik.

4. A köztisztviselő kérelemre köteles nyilatkozni, ha vele szemben elfogultsági ok áll fenn.

5. A kinevezésre, illetve új munkakörbe kerülő köztisztviselő által bejelentett minden elfogultsági okot a kinevezése előtt meg kell szüntetni.

14. Cikk

Az elfogultság bejelentése

Az a köztisztviselő, akit olyan feladat ellátásával bíznak meg, amelyben valószínűsíthető, hogy személyes vagy magánérdekei befolyásolhatják hivatali feladatainak ellátását, a jogszabályokkal összhangban, köteles annak természetét és terjedelmét a kinevezésekor, valamint ezt követően rendszeresen, illetve a körülmények változása esetén bejelenteni.

15. Cikk

Összeférhetetlenség

1. A köztisztviselő nem folytathat semmilyen más – akár kereső, akár nem kereső – tevékenységet, illetve nem tölthet be olyan beosztást, foglalkozást, amely összeegyeztethetetlen a hivatali beosztásával, illetve veszélyeztetheti hivatali feladatainak az ellátását. Amennyiben kétség merül fel az összeférhetetlenséget illetően, a köztisztviselő köteles kikérni felettese állásfoglalását.

2. A hatályos jogszabályok figyelembe vételével a köztisztviselő köteles munkáltatóját előzetesen tájékoztatni, illetve hozzájárulását kérni más, a hivatali feladatán kívüli, bármely más kereső vagy nem kereső tevékenység folytatásához, illetve ilyen beosztás, foglalkozás elvállalásához.

3. A köztisztviselő a köztisztviselői jogviszonyának fennállása alatt köteles eleget tenni minden olyan jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségének, amely valószínűsíthetően hivatalával összeegyeztet-

hetetlen, illetve hivatali feladatának ellátását veszélyeztető szervezet-hez való belépésére vagy abban való részvételére vonatkozik.

16. Cikk

Politikai- és köztevékenység

1. Az alapvető és alkotmányos jogok tiszteletben tartása mellett a köztisztviselő köteles biztosítani, hogy a politikai tevékenységekben való részvétele, közéletet érintő, illetve politikai vitákban való szerepvállalása ne befolyásolja az állampolgárok, illetve a beosztottjainak azon meggyőződését, hogy hivatalát képes részrehajlás nélkül és lojális módon ellátni.

2. A köztisztviselő hivatali beosztását nem használhatja saját párt-politikai céljai elérésére.

3. A köztisztviselő köteles tiszteletben tartani az egyes köztisztviselői beosztásokra vonatkozó – a jogszabályokkal összhangban lévő – korlátozásokat, amelyek a hivatalával, hivatalának a sajátosságaival kapcsolatos politikai tevékenységre vonatkoznak.

17. Cikk

A köztisztviselő magánéletének védelme

Minden szükséges intézkedést meg kell tenni a köztisztviselő magánéletének megfelelő tiszteletben tartására; ennek érdekében a jelen kódex alapján tett nyilatkozatok – kivéve, ha törvény eltérően nem rendelkezik – bizalmasnak minősülnek.

18. Cikk

Az ajándékok

1. A köztisztviselő nem kérhet, és nem fogadhat el ajándékot, előnyt, meghívást, vagy bármely más, számára, családjának, szüleinek, közeli barátainak, illetve vele üzleti vagy politikai kapcsolatban álló személyeknek vagy szervezeteknek ígért előnyt, amelyek befolyásolják, illetve befolyásolhatják hivatalának részrehajlás nélküli ellátását, vagy amely hivatalával összefüggésben ellenszolgáltatásnak minősül, illetve minősül-

het. E rendelkezés nem érinti a szokásos vendéglátást és a kisebb ajándékokat.

2. Amennyiben a köztisztviselő nem tudja eldönteni, hogy a vendéglátás vagy az ajándék elfogadható, köteles felettese állásfoglalását kérni.

19. Cikk

A jogtalan előnyre vonatkozó ajánlattal kapcsolatos magatartás

Amennyiben felmerül a jogtalan előny ígérete, a köztisztviselő saját védelme érdekében az alábbi intézkedéseket köteles megtenni:

- visszautasítja a jogtalan előnyt; nem szükséges azt azért elfogadnia, hogy később bizonyítékként felhasználható legyen az elkövetővel szemben;
- igyekszik azonosítani azt a személyt, aki az előnyt ígérte;
- el kell kerülnie a hosszabb kapcsolatfelvételt, annak ellenére, hogy az előny felajánlásának indokáról szerzett ismeret a vallomástétel során hasznos lehet;
- amennyiben az ajándékot nem lehet sem visszautasítani, sem visszaküldeni a feladónak, amennyire lehetséges őrizze meg;
- tanúkat keresen, például a közelében dolgozó munkatársait;
- a lehető legrövidebb időn belül készítsen írásos feljegyzést erről a kezdeményezésről, és lehetőség szerint helyezze el a hivatalos nyilvántartásban;
- amint az lehetséges, tájékoztassa erről a felettesét vagy közvetlenül a jogszabály végrehajtására illetékes hatóságot;
- a rendes munkamenetnek megfelelően folytassa tovább a munkáját, különös tekintettel arra az ügyre, amellyel kapcsolatban a jogtalan előnyt ígérték.

20. Cikk

A mások általi befolyásolás veszélye

A köztisztviselő köteles elkerülni az olyan helyzetet, amely alkalmas, illetve alkalmas lehet arra, hogy őt – ellenszolgáltatásként – bármely más személy vagy csoport számára előny szerzésére késztesse. Sem

a politikai-, sem a magánéletében nem tanúsíthat olyan magatartást, amely alkalmas arra, hogy mások őt jogtalanul befolyásolhassák.

21. Cikk

A hivatali helyzettel való visszaélés

1. A köztisztviselő nem adhat olyan előnyt, amely bármilyen módon a köztisztviselői jogviszonyával kapcsolatos, kivéve amennyiben erre jogszzerűen felhatalmazták.
2. A köztisztviselő saját céljai elérése érdekében nem kísérelheti meg más személyek, személyek csoportjának befolyásolását, beleértve más köztisztviselőket is, felhasználva hivatali helyzetét, illetve személyes előnyöket ígérve.

22. Cikk

A közigazgatási szervek adatkezelése

1. A közigazgatási szervek által kezelt adatokhoz való hozzáférésre vonatkozó hazai jogszabályok figyelembe vételével a köztisztviselő csak arra a közigazgatási szervre irányadó szabályokkal és kötelezettségekkel összhangban közölhet adatokat, amelynél alkalmazásban áll.
2. A köztisztviselő köteles az általa kezelt, illetve tudomására jutott adatok biztonságának és bizalmasságának megőrzése érdekében minden szükséges intézkedést megtenni.
3. A köztisztviselő köteles tartózkodni a számára nem hozzáférhető adatokba való betekintéstől. A köztisztviselő köteles tartózkodni a hivatali tevékenysége során, illetve azzal összefüggésben birtokába kerülő adatok nem megfelelő felhasználásától.
4. Ugyanakkor nem tarthatja vissza a nyilvánosságra hozandó, illetve hozható közérdekű információkat, és nem terjesztheti a tudomására jutott, illetve az alapos okkal feltételezhető pontatlan vagy téves információkat.

23. Cikk

A hivatali- és a közforrások

A köztisztviselő diszkrecionális joga gyakorlása során köteles biztosítani a rábízott személyi erőforrások, javak, berendezések, szolgáltatások és pénzügyi források hasznos, hatékony és gazdaságos kezelését, valamint felhasználását. Törvényi felhatalmazás nélkül ezen javak magáncélra nem használhatók fel.

24. Cikk

A megbízhatóság vizsgálata

1. Az utánpótlásért, az előléptetésért, illetve a kinevezésekért felelős köztisztviselő köteles figyelemmel kísérni, hogy a jelölt megbízhatóságának vizsgálata a jogszabályokkal összhangban történjék.
2. Amennyiben ezen vizsgálatokat követően kétség merül fel az eljárás jogszerűségét illetően, további vizsgálatokat kell végezni.

25. Cikk

A vezető beosztású köztisztviselő felelőssége

1. Más köztisztviselők ellenőrzésével, illetve irányításával megbízott köztisztviselő köteles e tevékenységét azon közigazgatási szerv célkitűzéseivel és feltételeivel összhangban végezni, amellyel közszolgálati viszonyban áll. Felelősséggel tartozik beosztottjai ezen célkitűzésekkel és feltételekkel ellentétes tevékenységéért, illetve mulasztásáért, amennyiben nem tette meg azon intézkedéseket, amelyek az ilyen beosztásban lévő személytől elvárhatók a tevékenység, illetve mulasztás megakadályozása érdekében.
2. Más köztisztviselő ellenőrzésével, illetve irányításával megbízott köztisztviselő köteles minden szükséges intézkedést megtenni a beosztottja hivatali feladatával kapcsolatos korrupciós tevékenységek megakadályozása érdekében. Ezen lehetséges intézkedések: figyelem felhívás, jogszabályok és egyéb szabályzatok alkalmazása, megfelelő korrupció-ellenes képzés biztosítása, pénzügyi és minden egyéb nehézség figyelemmel kísérése, amellyel a beosztott szembeüthet, továbbá köteles saját magatartására alapozva, jó erkölcsi példát mutatni.

26. Cikk

A köztisztviselői jogviszony megszűnése

1. A köztisztviselő a közhivatali feladatán kívüli munkalehetőség megszerzéséhez a közhivatalával nem élhet vissza.
2. A köztisztviselő nem vállalhat el olyan megbízatást, amely hivatalával kapcsolatban érdemben, lehetséges, illetve valószínűsíthető módon elfogultságot eredményezhet. Köteles felettesének bejelenteni minden olyan érdemi megbízatásra vonatkozó ajánlatot, amely ilyen elfogultságot eredményezhet. A köztisztviselő köteles felettesének bejelenteni minden egyéb megbízatás elfogadását is.
3. A jogszabályokkal összhangban a köztisztviselő a köztisztviselői jogviszonyának megszűnését követően meghatározott ideig nem léphet fel annak a személynek, csoportnak az érdekében, amelyek ügyében a közigazgatási szerv nevében eljár, és ettől a személytől, illetve csoporttól jelentős előnyt kapott.
4. A köztisztviselő a köztisztviselői jogviszonyának megszűnését követően nem használhatja fel, illetve nem hozhatja nyilvánosságra a hivatalával összefüggésben birtokába került bizalmas információkat, hacsak ezt a jogszabályokkal összhangban nem engedélyezték.
5. A köztisztviselő köteles tiszteletben tartani minden, a rá vonatkozó jogszabályokon alapuló, a köztisztviselői jogviszonyának megszűnése utáni kötelezettségvállalásra vonatkozó szabályt.

27. Cikk

Az egykori köztisztviselőkkel való kapcsolattartás

A köztisztviselő nem részesítheti előnyben, illetve nem biztosíthat különleges bánásmódot az egykori köztisztviselőknek.

28. Cikk

A kódex tiszteletben tartása és a szankciók

1. A jelen kódexet a miniszter, illetve a közigazgatási szerv vezetőjének az engedélyével lehet közzétenni. A köztisztviselő köteles a kó-

dex rendelkezéseinek megfelelő magatartás tanúsítására, és ennek érdekében annak tartalmát és módosításait megismerni. Amennyiben az eljárással kapcsolatban kétségei támadnak, köteles az illetékes személy állásfoglalását kérni.

2. A 2. Cikk 2. bekezdésének tiszteletben tartásával a jelen kódex rendelkezései a köztisztviselő kinevezési okmányának a részét képezik. E rendelkezések megsértése fegyelmi felelősségre vonást von maga után.
3. Az a köztisztviselő, aki más köztisztviselő alkalmazási feltételeiről folytat tárgyalásokat, köteles olyan rendelkezés bevetelére, amely jelen kódex tiszteletben tartására, továbbá arra vonatkozik, hogy a kódex a kinevezési okmány részét képezi.
4. A többi köztisztviselő ellenőrzésével és irányításával megbízott köztisztviselő köteles biztosítani a jelen kódex tiszteletben tartását, és olyan megfelelő fegyelmi intézkedéseket bevezetni, illetve javasolni, amelyek alkalmasak a kódex rendelkezéseinek megsértésekor azok szankcionálására.
5. A közigazgatás a jelen kódex rendelkezéseit rendszeresen felülvizsgálja.

Indokolás

1. Bevezetés

Az a fenyegetés, amelyet a korrupció jelent az alapvető elvekre, a demokratikus intézményekre, az emberi jogokra, valamint a társadalmi és a szociális fejlődésre, arra készítette az Európa Tanácsot, hogy közelebbről megvizsgálja a nemzetközi korrupció-ellenes harcot. A korrupció-ellenes harc területén elengedhetetlen a nemzetközi összefogás, hiszen ez a jelenség a tagállamok többségében (ha nem valamennyiben) megtalálható, és gyakran határokon átnyúló elemeket is tartalmaz. Az Európa Tanács egyedi, multidiszciplináris megközelítési módja lehetővé teszi a korrupció büntető-, polgári és közigazgatási jogi vizsgálatát.

Az 1994-ben Máltán megtartott Európai Igazságügyi Miniszterek Konferenciáján az Európa Tanács előterjesztette a korrupció-ellenes harcra vonatkozó kezdeményezését. A miniszterek egyetértettek abban, hogy a korrupció súlyos fenyegetést jelent a demokráciára, a jogállamra, az emberi jogokra, továbbá abban, hogy az Európa Tanács mint ezen alapvető jogok védelmének fő európai szervezete, köteles válaszolni erre a fenyegetésre.

A Konferencián elfogadott határozat multidiszciplináris megközelítési módot írt elő, és egy korrupcióval foglalkozó multidiszciplináris csoport létrehozását javasolta, amelynek feladata a nemzetközi akcióprogramba beépíthető intézkedések vizsgálata, valamint e területen mintajogszabályok, etikai kódexek, különösen nemzetközi szerződések létrehozása. Kiemelték, hogy az ezen dokumentumokban szabályozott célok megvalósítása érdekében szükséges egy, a fenti feladatokat nyomon követő mechanizmus létrehozása is.

A fenti ajánlásokat figyelembe véve a Miniszteri Bizottság 1994 szeptemberében létrehozta a Korrupcióval foglalkozó Multidiszciplináris Munkacsoportot (GMC), amelynek felügyeletét a Bűnügyi Problémákkal foglalkozó Európai Bizottság (CDCP), és a Jogi Együttműködési Európai Bizottság (CDCJ) látja el. A Miniszteri Bizottság felkérte a Munkacsoportot olyan intézkedések kidolgozására, amely alkalmas egy nemzet-

közi, korrupció-ellenes akcióprogram létrehozására, továbbá a kiemelt feladatok és a munkálatok menetére vonatkozó javaslatok megfogalmazására, számítva más nemzetközi szervezetek együttműködésére. Felkérte továbbá minta-jogszabályok és az egyes szakterületekre vonatkozó etikai kódexek – nemzetközi szerződést is beleértve – kidolgozására, és egy, a fenti dokumentumok célkitűzéseinek végrehajtását nyomon követő mechanizmus létrehozására is. A GMC 1995 márciusában kezdte meg a munkáját.

A GMC által 1995 folyamán kidolgozott, a Miniszteri Bizottság által 1996 végén elfogadott Korrupció-ellenes Akcióprogram egy olyan sokat ígérő dokumentum, amely az e jelenség ellen való nemzetközi fellépés valamennyi aspektusát lefedi. Meghatározza a fellépést igénylő területeket, továbbá olyan kötelezően alkalmazandó intézkedéseket vezet be, amelyek a korrupció átfogó, multidiszciplináris és összehangolt megközelítését teszik lehetővé. A Miniszteri Bizottság a program végrehajtására 2000 végéig adott határidőt a GMC-nek.

Az Európai Igazságügyi Miniszterek 21. Konferenciáján (Prága, 1997) elfogadták a korrupció és a szervezett bűnözés közötti kapcsolatokról szóló 1. számú Határozatot. A Konferencián kiemelték, hogy a korrupció veszélyezteti a jogállamot, a demokráciát és az emberi jogokat, a méltányosságot és a szociális igazságosságot, továbbá azt, hogy akadályozza a gazdasági fejlődést és fenyegeti a demokratikus intézmények és a társadalom erkölcsi alapjait. Hangsúlyozták, hogy a korrupció és a szervezett bűnözés elleni harc az államok összehangolt erőfeszítését, gyakorlati tapasztalataik megosztását, valamint közös intézkedéseit igényli. Az európai igazságügyi miniszterek kifejezték azon kívánságukat, hogy a korrupció-ellenes Akcióprogram megvalósítása felgyorsuljon, továbbá, hogy figyelemmel kísérik a köztisztviselők etikai kódexének kidolgozását.

Az Európa Tanács állam- és kormányfőinek 2. Csúcsértekezletére 1997. október 10-11. között került sor Strasbourgban. Az állam- és kormányfők felismerve azt a veszélyt, amelyet a korrupció jelent Európa egészére, továbbá erősíteni kívánva az Európa Tanács tagállamai között a korrupció-ellenes harcban való együttműködést, felkérték a Miniszteri Bizottságot, hogy késedelem nélkül hozzon létre egy nem-

zetközi jogi dokumentumot az Európa Tanács korrupció-ellenes Akcióprogramjának végrehajtása érdekében.

A Miniszteri Bizottság az 1997. november 6-án megtartott 101. ülésén elfogadta a korrupció-ellenes harc húsz irányelvéről szóló (97)24 számú Határozatot. A 10. elv kimondja, hogy az államok kötelesek „biztosítani, hogy a köztisztviselők jogaira és kötelezettségeire vonatkozó jogszabályok vegyék figyelembe a korrupció-ellenes harcra vonatkozó kötelezettségeket, és ennek érdekében megfelelő és hatékony fegyelmi intézkedéseket vezessenek be; kötelesek továbbá az államok elősegíteni a megfelelő jogszabályok kidolgozását, többek között etikai kódexekét, amelyek a köztisztviselőktől elvárható magatartást szabályozzák.”

Így, a Korrupció elleni büntetőjogi egyezmény (Európai szerződések sorozat 173. szám), a (98)7 és (99)5 számú, a korrupció-ellenes államok csoportját (GRECO) határozatokat létrehozó, valamint a Korrupcióról szóló polgári jogi egyezmény (Európai szerződések sorozat 174. szám) elfogadása után, az Európa Tanács elfogadott egy ajánlást, amely felkéri a tagállamok kormányait – hatályos belső jogszabályaikkal, valamint a közigazgatásra vonatkozó elvekkel összhangban – a köztisztviselők nemzeti etikai kódexeinek kidolgozására, mellékelve ehhez az Ajánlásban található köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódex mintát.

2. Előkészítő munkálatok

A Miniszteri Bizottság 1996 januárjában, a miniszteri megbízottak 554. ülésén felkérte a GMC-t egy, a köztisztviselőkre vonatkozó (európai) etikai kódex kidolgozására.

A GMC a munkálatok során mellőzte az „európai” jelzőt a minta-kódex címéből, mivel a korrupció-ellenes Akcióprogram végrehajtása során számított a nem tagállamok együttműködésére, továbbá azzal az indokkal, hogy esetlegesen egyes Európán kívüli államok is ötleteket kívánnak meríteni e kódexből.

A GMC Közigazgatási és Alkotmányjogi Munkacsoportja 1997 és 1999 között hat alkalommal tartott ülést a Miniszteri Bizottság számára egy

ajánlás-tervezet létrehozása és véglegesítése érdekében, amely mellékletként egy etikai kódex mintát is tartalmazott. A GMC 18. ülésén (Strasbourg, 1999. szeptember 8-10) megvizsgálta a tervezetet, és újabb, a 19. ülésén (Strasbourg, 1999. december 8-10.) második vitára alkalmasnak találta, kikérve a Jogi Együttműködési Európai Bizottsága (CDCJ) állásfoglalását. A GMC megvizsgálta a CDCJ állásfoglalását, az ajánlás-tervezetet pedig a 20. plenáris ülésén (Strasbourg, 2000. április 11-13.) jóváhagyta. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 106. ülésén (Strasbourg, 2000. május 11.) elfogadta az ajánlást és engedélyezte az indokolás közzétételét.

3. A köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódexek általános bemutatása

Kapcsolódási pont

A korrupció-ellenes harc stratégiájának hatékonysága érdekében átfogónak és mindegyik fél, különösen a felelős beosztásban lévő személyek által támogatottnak kell lennie. A megelőzésen és a nevelésen kell alapulnia, továbbá ténylegesen alkalmazhatónak kell lennie. Minden egyes rendelkezése alapvető fontosságú, egyformán fontos és kiegészíti egymást. Az etikai kódexek a stratégia e három szintjén játszanak szerepet. Alapvető feladatuk a nevelés és a megelőzés területén jelentkezik, de az alkalmazás során is hasznosak lehetnek. Hatást gyakorolhat mind a köz-, mind a magánszférára irányadó erkölcsi szabályok fejlődésére.

Általános megállapítások

Az utóbbi évek korrupcióval foglalkozó vitái során az etikai kódexek elfogadása és alkalmazása elsődleges fontosságúvá vált. Ugyanakkor az etikai kódexek által szabályozott önkéntes magatartási normákat nem lehet sem jogszabályokkal, sem külső ellenőrzéssel (hatóságok, igazságügyi szerv) helyettesíteni.

A korrupció természetesen az etikai kódexek elfogadása ellenére is létezik. Ennek köszönhetően a nyilvánosság néha meggyanúsítja a vállalatokat, hogy az etikai kódexek kidolgozását és terjesztését csu-

pán kereskedelmi reklámnak tekintik. Az etikai kódexek gyakorlati alkalmazása tehát elsődleges fontosságú.

Az etikai kódexeket számos jelzővel látják el, és több céljuk is lehet. Kaphatnak például „etikai kódex” elnevezést*, illetve „szakmai szabályzat” címet is, vagy közigazgatási szabályzat formáját is ölthetik magukra. Az etikai kódexek általában az alkalmazottak viselkedésére irányadó szabályokat rögzítik, míg a szakmai szabályzatok gyakran az ügyfeleknek és nem azon intézmények tagjainak szólnak, akik érdekében azt kidolgozták. A szakmai szabályzatok az ügyfelek által elvárható szabályokat tartalmazzák, és nem azon normákat, amelyeket az adott foglalkozási ágban dolgozónak tiszteletben kell tartania.

A jelen dokumentum az „etikai kódex” elnevezést kapta, a szó általános értelmében. Ugyanakkor kiemelendő, hogy ezt a címet a kódex céljai tekintetében bizonyos fenntartásokkal kell kezelni. Egy szakmai szabályzat például részletes útmutatást ad az alkalmazott számára a munkájával kapcsolatos bizonyos esetekre irányadó viselkedésre. Egy ilyen szabályzat teljes mértékben különbözik egy egyszerű etikai kódextól.

Az etikai kódexeket számos okból, és számos közhivatali feladatot ellátó személy számára készítene, mint például a köztisztviselőknek, a bírácoknak, az ügyészeknek, a vállalkozóknak, a könyvvizsgálóknak és még egyéb más foglalkozás számára: a választott képviselőknek és a kormány tagjainak, mind országos, mind helyi szinten.

A korrupciós kérdésekkel is foglalkozó etikai kódexek nagyon részletezőek is lehetnek. Például az egyik tagállamban az etikai kódexek a virágok és bonbonok elfogadását, valamint azt az értékhatárt is meghatározzák, amely esetben az ajándékot még el lehet fogadni.

A kódexek létrehozásának több jogi alapja is lehetséges. Egyeseknek jogszabályi alapja van, míg mások egyszerű kezdeményezés útján jönnek létre. Számos kódex csak részben ismert a nyilvánosság szá-

* Az Ajánlás szó szerinti, eredeti címe: magatartási kódex, amely értelemszerűen, a magyar fogalmaknak megfelelően etikai kódex néven került fordításra. Így állt elő az a helyzet, hogy az indokolásban a nálunk is alkalmazott etikai kódex fogalmat mint eltérő elnevezést használja. A ford. megjegyzése.

mára, annak ellenére, hogy a magánszektorban jöttek létre. Ilyen például a banki szféra, ahol az ügyintézés elvárható gyorsaságát és gondosságát szabályozták etikai kódexben. De léteznek könyvvizsgálók és ügyvédek számára is ilyen szabályok. A legtöbbjüket a vállalat vagy a foglalkozás védelme érdekében hozzák létre, de akadnak olyanok is, amelyek egy egész foglalkozási ágra kiterjedő etikai szabályok meghatározását tűzték ki célul. Előfordulhat, hogy a munkáltatók szövetsége vagy egy terület nagy vállalatai fognak össze a korrupció elkerülése érdekében.

A kódex mind a köztisztviselői, mind a vállalati szféra esetében a munkaszerződés részét képezheti, ebben az esetben az alkalmazottnak azt alá is kell írnia. Ilyenkor a kódex megsértése szerződésszegésnek minősül. Ugyanakkor az ún. szabad foglalkozások, valamint a választott képviselőkre és a kormány tagjaira vonatkozó szabályozás ettől eltérő jelleget mutat: e normák megsértése nem jelent szerződésszegést, de egyes esetekben fegyelmi felelősséget eredményez.

Egyes kódexek csupán a tényleges munkaviszony idejére szólnak és a szűkebb értelemben vett munkaszerződés részét képezik, míg mások olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek a jogviszony megszűnése után is vonatkoznak az alkalmazottra vagy a választott képviselőre. Ilyenkor például megtilthatja a köztisztviselőnek a munkavállalást egy olyan vállalatnál, amellyel előzőleg kapcsolata volt („pantufliáz”). Ehhez hasonló rendelkezéseket mind a köztisztviselőkre, mind a politikusokra nézve találhatunk.

Az etikai kódex rendelkezéseinek megsértése esetén alkalmazott szankciók rendszere szintén változatos képet mutat a közigazgatási szankcióktól, mint például a megrovás, egészen az elbocsátásig és egyéb fegyelmi intézkedésekig. Egyes kódexek ugyan nem foglalkoznak a szankció témakörével, de utaló szabályokat tartalmaznak a büntető jogszabályok korrupciós bűncselekményekre alkalmazandó tényállásaira. A kódex hatékonysága a szankciórendszerétől is nagymértékben függ. Természetesen a fegyelmi szankciók alkalmazhatóságának lényegesen tágabb köre létezik mint a büntetőjogiaké. Egyes személyekre, mint például az országgyűlés vagy a kormány tagjai, különleges büntetéstípusok alkalmazandóak. A kódexek hivatkozással szolgálhatnak a közigazgatási, polgári és büntetőjogi döntéshozatal so-

rán, különösen abban az esetben, amikor az egyedi, konkrét ügyben azt kell mérlegelni, hogy mi a méltányos és a megfelelő bánásmód.

Az etikai kódex alanyai számára a kódex rendelkezéseinek minél szélesebb körben való elismerése és tiszteletben tartása érdekében kívánatos e személyek bevonása a kódex kimunkálása során.

A köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódex minta a korrupció-ellenes harc hasznos eleme, különösen a közép- és kelet-európai fiatal demokráciák számára. A személyek más csoportjaira, mint például a kormány tagjaira vagy a választott képviselőkre vonatkozó etikai kódexek jelentősen hozzájárulhatnak a minimális etikai szabályok felállításához.

A köztisztviselők

Figyelemmel a közigazgatás különböző céljaira, valamint arra, hogy tagjai különböző környezetből és eltérő, nem egységes társadalmi csoportokból származnak, a magatartási szabályok kodifikálásának szükségessége napjainkban jóval nagyobb mint az a múltban valaha is létezett, amikor is egy sokkal egységesebb, azonos értékeket képviselő köztisztviselői kar közel azonos tevékenységeket látott el.

Az etikai kódexek vizsgálata során figyelembe kell venni a közigazgatás különleges státuszát is, különösen abban az esetben, ha ezen kódexek a korrupció-ellenes harc eszközei is. A közigazgatási tevékenység a köztisztviselők megbízhatóságát követeli meg. Ez nem csupán a szigorú értelemben vett kormány szolgálatát jelenti, hanem azt is, hogy céljait a társadalom egészének érdekét figyelembe véve kell megvalósítani. Így azok a kötelező normák, amelyeknek a köztisztviselő alá van rendelve, bizonyos mértékben különbözőek a magán szektorban dolgozókéval.

Különleges figyelmet érdemelnek a közigazgatási szervnél magas beosztásban lévő vezetők és a kormány tagjai, akik adott esetben választott képviselők is lehetnek. Ezen csoportok különleges szabályok megalkotását igénylik.

Fontos felhívni a figyelmet arra, hogy egy etikai kódex nem helyettesítheti a köztisztviselők jogállását szabályozó törvényt.

A választott képviselők

Fő szabályként a választott képviselők a választóiknak és/vagy a pártjuknak tartoznak felelősséggel. Ugyanakkor a közérdek megköveteli a felelősségre vonhatóságot, az átvilágíthatóságot és a tisztességességet. A hagyomány nagy szerepet játszik a tagállamokban betöltött szerepük fejlődésében. A korrupció-ellenes harc tükrében a védettségükkel, a pártjukkal való kapcsolataikkal, a szankciókkal és az elfogultsággal kapcsolatos kérdésekre különleges figyelmet kell fordítani. A helyzet folyamatos változása miatt a téma nagyon figyelmes vizsgálódást követel.

Egyéb személyek

Az etikai kódexek az alanyi körükre tekintettel eltérőek lehetnek. A bírák vagy ügyészek esetében a kódexek céljai természetesen különböznek a könyvvizsgálókra és a magánvállalatoknál dolgozó személyekre vonatkozókéitól. Mivel mind a cél, mind a jogi helyzetük különböző, így az alkalmazható szankciók is eltérőek lehetnek.

A célok

Az etikai kódexeknek egyértelműen és tömören kell meghatározniuk azon magatartási elveket, amelyeket egy szervezet elvár a tagjaitól, továbbá a szervezet által védett érdekeket.

A köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódexnek hármas célja van:

- a közigazgatás feladatához kötődő, arra érvényes alapvető elvek meghatározása;
- a köztisztviselőktől elvárható magatartási normák pontos meghatározása;
- a nyilvánosság tájékoztatása a köztisztviselőktől – a velük való kapcsolat során – elvárható magatartásról és hozzáállásról.

Az etikai kódex egyrészről egy nyilvános dokumentum, másrészről pedig üzenet valamennyi köztisztviselő számára. Nem állíthatjuk, hogy

egy köztisztviselő ismeri a rá vonatkozó magatartási szabályokat, ha azokat soha nem tisztázták vele. A munkajog területén irányadó, írásban le nem fektetett erkölcsi szabályokra való hivatkozás veszélyes és elégtelen módszer. Amennyiben egy köztisztviselőnek számot kell adnia a magatartásáról, ez feltételezi, hogy tájékoztatták a tőle elvárható viselkedésről, valamint azt, hogy tudja, a magatartása nem felel meg ezen elvárásoknak. Azon szabályok írásban, világosan, tömören és hozzáférhető módon való meghatározása, amelyek alapján a közigazgatási tevékenységét a köztisztviselő ellátja, elengedhetetlenül szükségesek.

Alaptulajdonságok

Egy etikai kódex, bizonyos módosításokkal, illetve anélkül, valamennyi köztisztviselőre érvényes. Az alapvető irányelveket határozza meg, ugyanakkor alkalmasnak kell lennie, hogy a konkrét ügyben segítségül szolgáljon. Mivel csupán általános mintaként szolgál, nem nyújt részletes iránymutatást olyan köztisztviselői és alkalmazotti kategóriákra, amelyekre speciális szabályok vonatkoznak.

A tartalom

Az etikai kódexek nem csupán a korrupcióra vonatkoznak. Ezen túlmutatóan a legmagasabb etikai értékeket kell megerősíteniük. Olyan általános elveket kell tartalmazniuk mint a törvényesség, a kötelességtudás, a hatékonyság és a gazdaságosság, az átvilágíthatóság, a minősített iratok védelme és kezelése, az egyéni felelősség és a független ítélet, a jóhiszeműség és a tisztesség, valamint a szakmai képesség.

A fenti követelmények közül egyesek azon vezetői pozícióban lévő köztisztviselők egyéni tisztességét biztosítják, akik kötelesek a közigazgatási szerv, illetve a vállalat tisztességének a megőrzésére, így különösen azok, akik a megfelelő szervezési feladatokért, az alárendelték tájékoztatásáért és ezen alárendelték jogszabályoknak megfelelő munkavégzésének a felügyeletéért, a felügyeleti rendszer működéséért és a megfelelő kiválasztási eljárásért, az etikai kódex alkalmazásáért és a feyelmi jogok gyakorlásáért felelősek.

A hatály

Kire terjednek ki egy kódex rendelkezései? A közigazgatási szervre vonatkozó kódex vonatkozik-e a miniszterekre, a bírákra vagy a választott képviselőkre? Kiterjed-e a részmunkaidőben foglalkoztatottakra (inkább a magánszektorra jellemző) a független ügynökökre és tanácsadókra? Kell, illetve lehet-e alkalmazni arra, akinek a jogviszonya már megszűnt? Íme számos olyan kérdés, amely felmerül egy etikai kódex egy adott intézményre való alkalmazásának vizsgálata során.

Egy általános érvényű kódex bizonyos tevékenységek és foglalkozások esetében elégtelen. Ilyenkor kiegészítő rendelkezések, irányelvek lehetnek szükségesek (lásd különböző speciális kódexek). Az egyes országokban alkalmazott, a vezető beosztású személyekre vonatkozó etikai kódex (*Leadership Code*) jó példa arra az esetre, amikor a kódex csupán a közigazgatásban dolgozó személyek egy bizonyos csoportjára vonatkozik.

A kidolgozás és a közzététel

A kódex szövegének kidolgozása során a kódex személyi hatálya alá tartozó személyekkel való egyeztetés elengedhetetlenül szükséges, mivel ahhoz, hogy a rendelkezéseit a munkamódszereikbe beépíthessék, el is kell fogadniuk azokat. A kódex tiszteletben tartása érdekében a rendelkezéseinek gyakorlatiasnak és alkalmazhatónak kell lenniük, illetve lehetővé kell tenniük a felelősségrevonást is. Ezen túlmenően le kell fedniük azokat a magából a közigazgatásból fakadó sajátos problémákat, amelyekkel a tisztviselők nap mint nap szembesülnek.

A köztisztviselői kar valamennyi tagjának kell rendelkeznie a kódex egy példányával, továbbá gyakorlati útmutatást is kell kapnia a rendelkezéseiről, és a tiszteletben tartásának módjáról. Mindenki előtt egyértelművé kell tenni a rendelkezései tiszteletben tartásának fontosságát, valamint megsértésének következményeit.

A gyakorlati alkalmazása

A vezetés felelősségi körébe tartozik annak biztosítása, hogy az intézmény működése a kódex rendelkezéseivel összhangban legyen, illet-

ve, hogy ne legyen ellentmondás a beosztottaktól elvárt szabályok és a kódex által elérni kívánt célok között.

A köztisztviselők és a vezető beosztásban lévő tisztviselők felelősek, hogy az alárendeltjeik mindig szem előtt tartásuk és a gyakorlati életben alkalmazzák a kódex rendelkezéseit.

A rendelkezések alkalmazása

Az alkalmazandó rendelkezések szándékos megszegése fegyelmi intézkedést von maga után. A vezető tisztviselőnek a megfelelő fegyelmi intézkedés kiválasztása során figyelemmel kell lennie, hogy a jogsértő cselekmény a köztisztviselő tudatlanságából, az általa helytelennek tartott szándékos magatartás megszegéséből származik, illetve olyan tévedésből elkövetett jogellenes cselekmény, amelyet arra alapozva követtek el, hogy abból az intézménynek előnye származik.

A joggal való kölcsönhatás

A jogszabályok adják a kódex alapját és segítik annak megvalósulását. A kódex a munkajog területén, a személyi hatálya alá tartozó személyek számára határoz meg követendő magatartási szabályokat. Így az etikai kódexeknek minimális követelményként utalniuk kell a büntető törvénykönyv közélet tisztasága ellen elkövetett cselekményekre és a korrupcióra vonatkozó rendelkezéseire. Ezen túlmenően az etikai kódexek és a fegyelmi intézkedéseket tartalmazó jogszabályok és szabályzatok közötti kapcsolat is szükséges.

4. A Miniszteri Bizottságnak a köztisztviselők etikai kódexéről szóló Ajánlása

A Miniszteri Bizottság Ajánlása szerint a köztisztviselőkre vonatkozó, az Ajánlásban szereplő etikai kódexeknek a belső jog, valamint a közigazgatásra vonatkozó nemzeti elvek részévé kell válniuk. Ezen nemzeti kódexeket az Ajánlás mellékletében található etikai kódex minta alapján, de az adott közigazgatás sajátosságait figyelembe véve kell megalkotni.

Az Ajánlás felkéri a GRECO csoportot a végrehajtás felügyeletére.

5. A köztisztviselőkre vonatkozó etikai kódex minta

A szerkezet

A kódex minta az általános elvek rögzítését követően határozza meg az egyes különös, részletszabályokat, így az értelmező és a hatályra vonatkozó rendelkezésekkel indít, majd meghatározza a célját és az általános elveket. Ezt követően az alábbi sajátos kérdésekkel foglalkozik: a kódex rendelkezéseinek a megsértése, az elfogultság, az elfogultság bejelentése, az összeférhetetlenség, a politikai- és köztevékenység, a köztisztviselő magánéletének védelme, az ajándékok, a jogtalan előnyre vonatkozó ajánlattal kapcsolatos magatartás, a mások általi befolyásolás veszélye, a hivatali helyzettel való visszaélés, a közigazgatási szervek adatkezelése, a hivatali- és közforrások, a megbízhatóság vizsgálata, a vezető beosztású köztisztviselők felelőssége, a köztisztviselői jogviszony megszűnése, az egykori köztisztviselőkkel való kapcsolat-tartás, a kódex tiszteletben tartása és a szankciók.

A nyelvezete

A kódex irányelveként szolgál. Mind a köztisztviselőknek, mind a nyilvánosságnak szól. Gyakran szolgál hivatkozássul és gyakran olvassák, így a kódex nem a jogszabályok és szabályzatok nyelvezetét használja. Inkább gyakorlati tanácsokat és magyarázatot ad az olvasók számára, akik nem rendelkeznek szükségképpen jogi információkkal, illetve jogi képzettséggel. A kódex egyértelmű megfogalmazásra törekszik azon rendelkezései tekintetében, amelyek megsértése fegyelmi eljárást vonhat maga után.

Az egyes rendelkezések

Az államnak a kódex rendelkezéseinek alkalmazása során figyelemmel kell lennie közigazgatásának sajátos szükségleteire.

Értelmező rendelkezések és a hatály

1. Cikk

E cikk rögzíti a kódex valamennyi köztisztviselőre történő alkalmazását és „köztisztviselőnek” tekint minden közigazgatási szervnél alkalmazásban lévő személyt.

A „köztisztviselő” fogalom tág értelemben került meghatározásra. E cikk és a kódex rendelkezései ugyanakkor nem foglalkoznak a feladatok gyakorlásával, illetve a magánszférában akár tisztviselők, akár nem tisztviselők által betöltött feladatokkal. Így nem terjed ki a kódex hatálya az egyes állami alapoknál alkalmazásban lévő magánvállalkozókra, de kiterjed a közfeladatot ellátó nem közhatalmi szervezetekre, mint például egyes országokban a jegyzői tevékenység, a nyilvántartásoknál dolgozók, stb. Az állam feladata annak eldöntése, hogy mit ért „közigazgatási szerv” alatt.

A kódex minta rendelkezései – összhangban a 4. ponttal – nem vonatkoznak a választott képviselőkre, a kormány tagjaira és „az igazságügyi szervek dolgozóira” tekintettel feladataik sajátosságára.

A GMC szerint egyértelműen különbséget kell tenni a közigazgatási szervnél alkalmazásban lévő tisztviselők, illetve a közsférában dolgozók és a miniszterek, a választott képviselők között, akik az országgyűlésnek vagy a választópolgáraiknak tartoznak felelősséggel. Így a 4. Cikk 2. pontjában meghatározott politikai semlegesség ez utóbbiakra nem vonatkozik.

Az igazságügyi szervek dolgozói szintén nem tartoznak a kódex hatálya alá. Egyes országokban az ügyészek – az általuk gyakorolt feladat sajátosságára tekintettel – „igazságügyi funkciót gyakorló” személyeknek minősülnek. Az igazságügyi szervek függetlenségének elve összeegyeztethetetlen a kódex által megfogalmazott elvekkel, mint például a 10. Cikkben szereplő közvetlen felettes előtti felelősség.

Annak ellenére, hogy ezen személyek nem tartoznak a kódex hatálya alá, megfontolandó az államok számára az erre a feladatra vonatkozó sajátos szabályok megalkotása. Ehhez a jelen kódex rendelkezései alapelv szolgálhatnak az állam számára.

Az állam elhatározhatja mind a kódex egészének, illetve egyes részeit, az 1. Cikkben nem szereplő személyekre történő alkalmazását.

2. Cikk

A kódex attól kezdve kötelező a tisztviselő számára, hogy annak rendelkezéseit megismerte, illetve megismerését igazolta.

Ezen rendelkezés alkalmazása módosulhat a karrier rendszerű közigazgatás esetében, ahol is a tisztviselőkre vonatkozó jogi feltételek külön jogszabályban kerülnek megfogalmazásra, az etikai kódexet pedig az (tisztviselőkért felelős) illetékes hatóság – például a közigazgatási vagy a belügyminiszter – dolgozza ki, és így az a tisztviselőkre vonatkozó szabályok szerves részét képezi.

A kódex célja

3. Cikk

Ez a cikk a kódex célkitűzéseit tartalmazza, amelyek az alábbiak: a tisztviselőkre vonatkozó erkölcsi és magatartási szabályok meghatározása, segítségnyújtás a tisztviselők számára rendelkezéseinek tiszteletben tartásához és az állampolgárok tájékoztatása a tisztviselőkkel szembeni elvárásokról.

A közigazgatás demokratikus társadalmakban játszott alapvető szerepéből, és a tisztviselőknak a közigazgatásban betöltött kulcsszerepéből, valamint abból kiindulva, hogy a korrupció lerombolja az állampolgároknak a közigazgatásba vetett bizalmát, a kódex megpróbálja a közigazgatás korrupcióval szembeni magatartásával kapcsolatos bizonytalanság kiküszöbölését, és meghatározza a tisztviselőktől elvárható magatartást.

A kódex egyrészről a magatartási szabályokat gyakran elvont módon meghatározó jogszabályok közötti űrt kívánja betölteni, másrésztől irányelveket kíván nyújtani azon nehéz esetekre, amelyekkel a tisztviselő mindennap szembesül. Célja a bizonytalan helyzetek elkerülése az egyes esetekre vonatkozó, közvetlenül alkalmazható iránymutatások, valamint ezen iránymutatások elfogadásának módjára vonatkozó, illetve az ügyfelekkel szembeni magatartásra vonatkozó javaslatok megadásával. Ezen kívül az elfogultság esetére alkalmazandó különleges magatartásra nézve is iránymutatásként szolgálhat.

A közigazgatás működésének átvilágíthatósága érdekében a kódex tartalmazza az állampolgárok tájékoztatására vonatkozó rendelkezéseket a köztisztviselőktől elvárható magatartásról.

Általános rendelkezések

4-11. Cikk

Ezen cikkek a köztisztviselők főbb kötelezettségeit tartalmazzák, amelyeket a jogszabályok és a felettes szerv, valamint a rá vonatkozó sajátos szabályok tiszteletben tartása mellett, lojális módon kell gyakorolnia.

A köztisztviselő tisztességes, részrehajlás nélküli, lelkiismeretes, méltányos és igazságos, és politikailag semleges módon, kizárólag a köz érdekében látja el feladatát, továbbá az állampolgárokkal való kapcsolata során udvarias magatartást tanúsít.

A köztisztviselő köteles megakadályozni az egyéni érdekei és a közhivatali feladatai közötti összeütközést, illetve ennek látszatát, és nem szerezhet jogtalan előnyt hivatali helyzetéből. „A személyes érdek” kifejezés magyarázatát a 13. Cikk tartalmazza. A „jogtalan előny” fogalmának meghatározása az államok feladata. Ezt a fogalmat ugyanakkor tág értelemben kell használni, hiszen nem csupán a köztisztviselőnek ígért vagy adott előnyöket kell alatta érteni, hanem azt a tény is, hogy kivonja magát az őt terhelő kötelezettségek alól. A jogtalan előny gyakran gazdasági természetű, de előfordulhatnak nem anyagi jellegűek is.

A 8. Cikk rendelkezéseiből következik, hogy a köztisztviselő vagy egy harmadik személy – például egy családtag – nem kerülhet előnyösebb helyzetbe, illetve nem származhat semmilyen előnye. Ilyen jogtalan előny lehet például a pénz folyósítása, szabadság és kölcsön adományozása, élelmiszerek és ital juttatása, az ügy soron kívüli elintézése vagy a hivatali előmenetel.

A köztisztviselő köteles magatartásával a nyilvánosság közigazgatásba vetett bizalmát megerősíteni, valamint e magatartásáért felelősséget vállalni. A 6. Cikk tehát megtiltja, hogy önkényesen, illetve bármely

személy, személyek csoportja számára hátrányos módon járjon el. A szöveg kialakítása során a GMC felvetette, hogy a tiltó rendelkezések közé nem kellene-e felvenni a személyek, személyek csoportjának anélküli előnyben részesítésének tilalmát, hogy abból akár a köztisztviselőnek tényleges előnye származnék, akár egy harmadik személy számára hátrányt jelentene. Az 5. és 7. Cikkben szabályozott részrehajlás nélküli eljárás, illetve törvényesség elvének figyelembe vételével a GMC eltekintett e tiltó rendelkezés külön nevesítésétől.

A köztisztviselő köteles az információkat a közérdekű adatok hozzáférésére vonatkozó jogszabályoknak, illetve ezen információk minőségének megfelelően kezelni. A „szükséges titokvédelmi szabályok” kifejezést tágan kell értelmezni, és minden tagállamnak a saját belső viszonyaira tekintettel, valamint a minősített adatok kezelésére vonatkozó jogszabályait figyelembe véve kell alkalmazni. Az átvilágíthatóság a korrupció-ellenes harc kulcseleme. A 11. Cikkben megfogalmazott elvnek nem célja, hogy szükségtelenül megakadályozza a közérdekű adatok hozzáférésére vonatkozó jogot.

A bejelentési kötelezettség

12. Cikk

E cikk kötelezi a köztisztviselőt, hogy amennyiben e kódex rendelkezéseivel ellentétes eljárásra utasítják, azt a jogszabályokkal összhangban jelentse be.

Amennyiben e jogszabályoknak megfelelő bejelentést követően sem kapott kielégítő választ, írásban tájékoztathatja a közigazgatási szerv illetékes vezetőjét, illetve a felügyeleti jogot gyakorló közigazgatási szerv vezetőjét. Ez országoként eltéréseket mutat: akár a közigazgatási miniszter, akár a belügyminiszter is lehet. Amennyiben a fenti eljárások nem vezettek eredményre, a cikk értelmében a köztisztviselő köteles a kapott jogszerű utasítást végrehajtani.

A 2. pont értelmében a köztisztviselő köteles a jogszabályokkal összhangban tájékoztatni az illetékes hatóságokat, amennyiben tudomására jutott, hogy más köztisztviselő a kódex rendelkezéseit megsértette. A GMC tisztában van e rendelkezés közigazgatásban történő

gyakorlati végrehajtásának nehézségeivel, így különösen a köztisztviselők között jelentkező feszültségre. Ugyanakkor kifejtette, hogy a köztisztviselők ilyen jogsértésekkel kapcsolatos passzív, illetve elnéző magatartása összességében nagyobb kárt okoz a közigazgatás és a társadalom számára.

A köztisztviselő köteles tájékoztatást adni az illetékes hatóságoknak a jogellenes cselekményekről, illetve a bűncselekményekről. A cselekményről való tájékoztatást követően a nyomozást nem a köztisztviselő, hanem az illetékes hatóság végzi.

A közigazgatás feladata, hogy azt a köztisztviselőt, aki a fenti jelentéstételi kötelezettségének jóhiszeműen és alapos gyanú alapján eleget tett, semmilyen hátrány ne érje.

Az elfogultság

13. Cikk

E cikk meghatározza az elfogultság fogalmát, továbbá azt, hogyan keletkezhet érdekellentét a köztisztviselő hivatali feladatai és egyéni érdekei között. A köztisztviselő köteles ügyelni minden tényleges, illetve valószínűsíthető elfogultsági okra, intézkedéseket tenni annak megakadályozása érdekében, továbbá amint lehetséges tájékoztatni erről a felettesét, valamint végrehajtani minden megfelelő utasítást, amely a helyzet megoldására irányul. A köztisztviselő kérelemre köteles nyilatkozni, hogy elfogult-e.

Az elfogultság bejelentése

14. Cikk

A cikk értelmében bizonyos köztisztviselők meghatározott esetekben a jogszabályokkal összhangban kötelesek nyilatkozni a személyes, illetve magánérdekeikről. E kötelezettségnek megelőző szerepe van. A magasabb beosztásban lévő tisztviselőt érinti elsősorban, de az elfogultság bejelentése során a köztisztviselő által betöltött munkakör és felelősségének mértéke az irányadó. Ennek értelmében az egyes

államok megfontolhatják, hogy egyes alacsonyabb beosztásokban lévő köztisztviselők számára is előírják ezt a kötelezettséget.

Ezen intézkedés hatékonysága érdekében elengedhetetlen, hogy az elfogultságról rendszeresen nyilatkozni kelljen. Így a kódex kimondja, hogy a nyilatkozatot nem csupán a kinevezéskor kell megtenni, hanem ezt követően, a belső jogszabályokban meghatározott rendszeres időközönként. Minden olyan változás esetében, amely kihatással lehet az elfogultságra, a köztisztviselő köteles ismételt nyilatkozatot tenni.

E kötelezettséget kötelező felülvizsgálni, amennyiben sérti a magánéletet. A 17. Cikk értelmében a közigazgatás köteles biztosítani ezen nyilatkozatok bizalmas kezelését.

Az összeférhetetlenség

15. Cikk

E cikk értelmében a köztisztviselő nem folytathat semmilyen, a hivatali beosztásával összeegyeztethetetlen tevékenységet. Amennyiben kétség merül fel az összeférhetetlenség tekintetében, a köztisztviselő köteles kikérni felettese állásfoglalását.

A hatályos jogszabályok figyelembe vételével a köztisztviselő köteles munkáltatója hozzájárulását kérni minden más, hivatali feladatán kívüli tevékenység megkezdése, illetve beosztás, foglalkozás elvállalása előtt. A kötelezettséget a hatályos jogszabályok figyelembe vételével kell gyakorolni, mivel egyes országokban sajátos szabályok vonatkoznak a külső tevékenységekre és a másodállásokra. Fontos felhívni a figyelmet, hogy ez az elv nem tiltja a köztisztviselőnek hivatali feladatán kívüli másodállás elvállalását.

E cikk kötelezi a köztisztviselőt, hogy tegyen eleget minden, a jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségének, amely valószínűsíthetően hivatalával összeegyeztethetetlen, illetve hivatali feladatának ellátását veszélyeztető szervezethez való tartozásához vonatkozik.

16. Cikk

E cikk értelmében a köztisztviselő köteles biztosítani, hogy a politikai életben való részvétele, illetve politikai tevékenysége ne befolyásolja feladatának részrehajlásmentes és lojális módon való ellátásában, valamint hogy hivatását ne használja fel saját pártpolitikai céljai eléréséhez. A köztisztviselő köteles tiszteletben tartani az egyes köztisztviselői beosztásokra vonatkozó – jogszabályokkal összhangban lévő – korlátozásokat, amelyek a hivatalával, a hivatalának sajátosságaival összefüggő politikai tevékenységére vonatkoznak.

A köztisztviselő magánéletének védelme

17. Cikk

A többi állampolgárhoz hasonlóan a köztisztviselőnek is joga van magánéletének tiszteletben tartásához, illetve köteles tiszteletben tartani más köztisztviselők magánéletét. E cikk egyértelműen kimondja, hogy a jelen kódex alapján tett nyilatkozatokat bizalmasan kell kezelni, kivéve, ha jogszabály ettől eltérően rendelkezik.

Bár az alapvető jogok közé tartozik, a magánélet tiszteletben tartására vonatkozó jog nem abszolút jellegű. E jogosultság gyakorlásának korlátozása, illetve az ez alóli kivételek megállapítása szükséges lehet bizonyos törvényes célok elérése érdekében, mint például a bűncselekmények megelőzése vagy mások jogainak védelme. Így a rendelkezés értelmében a köztisztviselőkre vonatkozó nyilatkozatok bizalmas kezelésétől büntető-, illetve fegyelmi ügyben történő nyomozás során el lehet tekinteni.

Ajándékok

18. Cikk

E cikk kimondja, hogy a köztisztviselő nem kérhet, és nem fogadhat el saját magának, illetve bárki számára ajándékot vagy bármilyen más előnyt, amelyek befolyásolhatják, illetve befolyásolják feladatának el-

látásában. A köztisztviselő nem fogadhat el továbbá semmit, ami akár tényleges módon, akár valószínűsíthetően ellenszolgáltatásként szolgál feladatának teljesítésével, illetve elmulasztásával kapcsolatban. Fontos megerősíteni az állampolgárok bizalmát a feladatát részrehajlás nélkül végző közigazgatásban. Ez a bizalom megrendülhet, amikor az állampolgár szembesül azzal, illetve feltételezi, hogy a köztisztviselő egyes személyektől tevékenységéért cserében ellenszolgáltatást kap, annak ellenére, hogy az illetményét fő szabályként a költségvetésből fedezik.

A kódex az ajándékozás általános tilalma alól tartalmaz kivételeket, ezek természetesen nem a szokásos vendéglátásra, illetve kis ajándékokra értendőek. Így ezen kivételek különösen a csekélyebb értékű meghívások, naptárak, kisebb értékű tollak, reklámanyagok és kisebb irodai felszerelések. Az egyes országok feladata azon feltételek meghatározása, amelyek alkalmasak az elfogadható és tilalom alá eső dolgok elhatárolására. A leggyakrabban alkalmazott kritérium az ajándék vagy a meghívás értéke, oly módon, hogy ami egy meghatározott érték alá esik, az elfogadható. Ugyanakkor a csekély érték meghatározása nem alkalmazható minden esetben. Egy általános, tág értelemben vett előny is eredményezhet bizonyos különleges esetekben elfogultságot. Így az ismétlődő ajándékok, meghívások, még ha csekély értékűek is, alkalmasak lehetnek arra, hogy befolyásolják a köztisztviselőt feladatának részrehajlásmentes ellátásában.

A szöveg kialakítása során a GMC megvizsgálta egy olyan szabály bevezetésének lehetőségét, amely az ajándékok (még a csekély értékűekét is) bejelentésére vonatkozó általános kötelezettséget tartalmazta volna. A bejelentést követően a felettesnek, illetve az illetékes hatóságnak kellett volna eldöntenie, hogy a köztisztviselő az ajándékot elfogadhatja-e. A GMC végül úgy ítélte meg, hogy nem szükséges egy minta-kódexben ilyen általános szabály megfogalmazása, hanem az egyes országokra kell bízni annak eldöntését, hogy ilyen megszorító intézkedéseket bevezetnek-e vagy sem.

Amennyiben a társadalmi szokások megakadályozzák az előny visszatartását, a köztisztviselő köteles e tényről az elfogadás összes körülményeinek bemutatásával egyidejűleg a felettesének jelenteni, és a visszaszolgáltatással kapcsolatos döntését végrehajtani.

Kétség esetén a köztisztviselő köteles felettese állásfoglalását kérni.

Az elővigyázatosság érdekében mind e kérelmet, mind az állásfoglalást írásban kell megtenni.

A jogtalan előnyre vonatkozó ajánlattal kapcsolatos magatartás

19. Cikk

A köztisztviselőnek tisztában kell lennie a megfelelő magatartással a jogtalan előny, illetve ajándék felajánlása esetében. E cikk meghatározza az ilyen esetekre vonatkozó, a köztisztviselő által követendő magatartást.

A mások általi befolyásolás veszélye

20. Cikk

A köztisztviselő gyakran válik a megvesztegetési kísérletek céltáblájává. E cikk célja felhívni a köztisztviselők figyelmét erre a veszélyre, elkerülve az olyan helyzeteket, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy őt ellenszolgáltatásként előny szerzésére készítsék. Sem a magánéletben, sem a közéletben tanúsított magatartása nem lehet alkalmas arra, hogy őt ez alapján jogtalanul befolyásolhassák.

A hivatali helyzettel való visszaélés

21. Cikk

A köztisztviselő nem adhat a köztisztviselői jogviszonyával kapcsolatos előnyt, kivéve, ha erre jogszerűen utasították. A köztisztviselő hivatali helyzetének felhasználásával, illetve személyes előnyöket ígérve, saját céljai elérése érdekében nem kísérheti meg mások befolyásolását. Nincs jelentősége, hogy az előnyöket közvetlenül, illetve közvetve nyújtják.

A közigazgatási szervek adatkezelése

22. Cikk

A közigazgatási szerv feladatának teljesítése során számos olyan információval rendelkezik, kap és kezel, amelyek hasznossága és fontossága nem minden esetben egyértelmű. A közigazgatási szerv adatkezelési módjának kérdése számos nehézséggel jár. E cikk négy különböző iránymutatást tartalmaz.

1. A köztisztviselő kizárólag a hozzáférésre vonatkozó jogszabályokkal és kötelezettségekkel összhangban közölhet adatokat.
2. A köztisztviselő köteles az általa kezelt vagy megismert adatok biztonságát és bizalmasságát megőrizni.
3. A köztisztviselő köteles tartózkodni a számára nem hozzáférhető közérdekű adatokba való betekintéstől, illetve a hivatali feladatainak gyakorlása során birtokába kerülő adatok nem megfelelő felhasználásától.
4. A köztisztviselő nem tarthatja vissza a nyilvánosságra hozandó, illetve hozható közérdekű információkat, és nem terjeszthet téves vagy pontatlan adatokat.

A hivatali- és közforrások

23. Cikk

E cikk kötelezi a köztisztviselőt a rábízott személyi erőforrások, javak, berendezések, szolgáltatások és pénzügyi források hasznos, hatékony és gazdaságos kezelésének és felhasználásának biztosítására. A források engedély nélkül, magáncélra nem használhatók fel. Így például a köztisztviselő a szolgálati gépjárművet engedély nélkül magáncélból nem veheti igénybe, nem használhatja magánbeszélgetésre a hivatali telefont, és nem veheti igénybe a titkárnőt hivatali feladatán kívüli tevékenység elvégzéséhez.

A GMC foglalkozott a légitársaságok hűségakcióinak, a szállodalán-cok, és más szolgáltatások e körbe való felvételével. Így például a

köztisztviselő a hivatalos útján igénybe veendő légitársaság kiválasztása során e cikk értelmében köteles ügyelni arra, hogy ezen személyes érdekből fakadó választás ne legyen ellentétes a közigazgatási szerv gazdasági érdekeivel.

A megbízhatóság vizsgálata

24. Cikk

A gyakorlati tapasztalat jól tükrözi a köztisztviselők megbízhatósága vizsgálatának és a vizsgálatot követő, megbízhatósággal kapcsolatos problémák kiküszöbölésére tett megfelelő hosszú távú intézkedések fontosságát. E cikk értelmében az utánpótlásért, az előléptetésért és a kinevezésekért felelős köztisztviselő köteles figyelemmel kísérni, hogy a vizsgálatok a jogszabályokkal összhangban történjenek.

Amennyiben a vizsgálatokat követően kétség merül fel az eljárás módját illetően, további vizsgálatokat kell folytatni.

A vezető beosztású köztisztviselők felelőssége

25. Cikk

A közsféra megbízhatósága tekintetében nagy jelentőséggel bír az az elv, amely szerint a vezetéssel és ellenőrzéssel megbízott személy felelősséggel tartozik a rá bízott egyének magatartásáért.

E cikk kettős felelősséget állapít meg a vezetéssel és ellenőrzéssel megbízott köztisztviselőnek. Tevékenységét köteles azon közigazgatási szerv célkitűzéseivel és feltételeivel összhangban végezni, amellyel közszolgálati viszonyban áll, továbbá felelősséggel tartozik beosztottjai tevékenységéért, illetve mulasztásáért, amennyiben nem tette meg azon intézkedéseket, amelyek az ilyen beosztásban lévő személytől elvárhatók a tevékenység, illetve mulasztás megakadályozása érdekében.

A cikk ezen túlmenően különleges intézkedéseket állapít meg. A vezetéssel és ellenőrzéssel megbízott köztisztviselő jogszabályok és szabályzatok alkalmazásával, valamint a megfelelő képzés biztosításával köteles minden szükséges intézkedést megtenni a korrupció

megakadályozása érdekében, figyelemmel a pénzügyi és egyéb nehézségekre, jó erkölcsi példát mutatva.

A köztisztviselői jogviszony megszűnése

26. Cikk

Amennyiben a köz érdeke megkívánja, hogy a közigazgatási gyakorlattal rendelkező személy hivatalán kívül más beosztást is elvállaljon, rendkívül fontos, hogy egy ilyen beosztás elfogadása ne vezessen kifogásolható ügyintézéshez. E cikk rendelkezései iránymutatásként szolgálnak az alábbi gyanús körülmények elkerülése érdekében:

- a köztisztviselő véleményét, döntéseit és tevékenységét egy más munkáltatónál lévő jövőbeni munka lehetősége, illetve az erre vonatkozó ígéret befolyásolja;
- a munkáltató jogtalan előnyt szerzett a versenytársaival szemben olyan köztisztviselő alkalmazásával, aki rendelkezett a versenytársak által kereskedelmi titoknak minősített, illetve a kormányzati politikának az érintett szektorra kihatással lévő információkkal.

A fentiek alapján a köztisztviselő a közhivatali feladatán kívüli munkalehetőség megszerzéséhez a közhivatalával nem élhet vissza. Köteles továbbá tartózkodni olyan más tevékenység elvállalásától, amely számára elfogultságot eredményezhet. Az egykori köztisztviselő meghatározott ideig köteles tartózkodni minden olyan ügyre vonatkozó tevékenységtől és tanácsadástól, amelyet köztisztviselőként megismert. Nem használhatja fel és nem hozhatja nyilvánosságra a hivatalával összefüggésben birtokába került bizalmas információkat. A köztisztviselő köteles tiszteletben tartani a köztisztviselői jogviszonyának megszűnése utáni munkavállalására vonatkozó szabályokat.

Az egykori köztisztviselőkkel való kapcsolattartás

27. Cikk

E cikk megtiltja a köztisztviselőknek, hogy az egykori köztisztviselőket előnyben részesítsék, illetve különleges bánásmódot biztosítsanak számukra, hiszen ez ellentétes lenne a kódexben meghatározott elvekkel (például az 5. Cikk 2. pontja, és a 7., 9. Cikk).

Ez a rendelkezés nem érinti a belső jogszabályokban biztosított, az egyes egykori köztisztviselőknek nyújtott előnyöket, mint például egyes közintézmények használata, üdülési kedvezmény, szolgáltatások kedvezményes, illetve ingyenes igénybevétele, stb.

A kódex tiszteletben tartása és a szankciók

28. cikk

A kódex meghatározza a közzététele engedélyezésére illetékes hatóságot, amely országonként eltérő. Emlékeztet továbbá arra, hogy a köztisztviselő köteles a kódex rendelkezéseinek megfelelő magatartás tanúsítására, és ennek érdekében jogosult annak tartalmát és a módosításait megismerni. Amennyiben az eljárással kapcsolatban kétségei merülnek fel, köteles azt jelenteni.

E cikk kiemeli, hogy a 2. Cikk 2. pontjával összhangban, a kódex a köztisztviselő kinevezési okmányának a részét képezi, és a rendelkezéseinek megsértése fegyelmi intézkedéseket von maga után.

Emlékezteti az alkalmazási feltételekről tárgyaló köztisztviselőt, hogy köteles olyan rendelkezés bevételeire, amely a kódex tiszteletben tartására, továbbá arra vonatkozik, hogy a kódex a kinevezési okmány szerves részét képezi.

A más köztisztviselők vezetésével és ellenőrzésével megbízott köztisztviselő köteles biztosítani a jelen kódex tiszteletben tartását, és olyan intézkedéseket bevezetni, amelyek alkalmasak a kódex rendelkezéseinek megsértésekor azok szankcionálására.

A közigazgatás köteles a jelen kódex rendelkezéseit rendszeresen felülvizsgálni annak érdekében, hogy e rendelkezések mindig helytállóak legyenek.